

Bij kiezers met de midden- en lage inkomens wordt de positie van de SP steeds sterker. Niet alleen zien we dat bijna een derde van alle PvdA en een kwart van Groen Links-kiezers uit 2010 nu aangeven SP te stemmen, maar ook van kiezers van PVV, CDA en VVD uit 2010 wint de SP inmiddels tussen de 5 en 10%. Met de 34 zetels van deze week evenaart de SP het all-time-high uit januari 2012. Daardoor staat de SP inmiddels 3 zetels voor op de VVD.

Deze en de vorige week hebben we alle nieuwe partijen afzonderlijk voorgelegd aan de kiezers (per partij circa 3000) en daaruit blijkt dat behalve 50PLUS, PiratenPartij en DPK, de andere partijen op minder dan een halve kiesdeler staan. In onze tabel nemen we vanaf nu alleen de nieuwe partijen op die 1 zetel of meer scoren.

Peiling van politieke voorkeur Tweede Kamer

<i>in zetels Tweede Kamer</i>	TK2010	22-7-2012	29-7-2012	Versch. vorige week	Versch. 2e Kamer
VVD	31	31	31		
PvdA	30	18	17	-1	-13
PVV	24	19	19		-5
CDA	21	14	14		-7
SP	15	32	34	2	19
D66	10	15	15		5
Groen Links	10	5	5		-5
ChristenUnie	5	7	7		2
SGP	2	3	3		1
Partij voor de Dieren	2	3	3		1
50PLUS		1	1		1
PiratenPartij		1	1		1
Overige partijen	0	1	0	-1	
Totaal	150	150	150		
VVD+CDA+D66+GrLinks+Chr.Unie	77	72	72		-5
Paars Plus	81	69	68	-1	-13
SP+PvdA+GrLinks+D66	65	70	71	1	6
VVD+PvdA+CDA	82	63	62	-1	-20
VVD+PVV+CDA	76	64	64		-12

Deze week hebben we ingezoomd op het mogelijk "stragisch stemmen". Het verleden heeft geleerd dat bij een echte tweestrijd wie de grootste wordt, kiezers de neiging hebben over te stappen van hun eerste keuze naa een tweede keuze. Dat is dan om een van die twee strijdende partijen de grootste te laten worden. Dat was het sterkst het geval in 1977 (Den Uyl-Van Agt) en in mindere mate 2003 (Balkenende-Bos). Dat was niet het geval in 2006 (toen Balkenende voor de verkiezingen ruim op Bos voorstond) en in 2010 (doordat Cohen het tijdens de campagne slecht deed).

In het onderzoek hebben we niet alleen vragen gesteld over het verschijnsel strategisch stemmen, maar ook over het voornemen om dat op 12 september al dan niet te doen. En dan blijkt dat bij deze verkiezingen door een combinatie van redenen het strategisch stemmen wel eens een grotere omvang kan krijgen dan ooit ervoor. Dat komt enerzijds omdat de perceptie van de politieke afstand tussen VVD en SP groter is dan die was tussen CDA en PvdA n het verleden, behalve wellicht dan in 1977. (De helft van de mensen die hopen dat de VVD de grootste wordt vindt het heel erg als de SP de grootste wordt en andersom). En anderzijds omdat er relatief veel kiezers zijn, die hoewel ze nu niet de VVD of de SP als eerste keus opgeven, ze die partij toch wel een kans geven op een stem. Bij zowel de SP als de VVD is dat nog circa 15% van het electoraat (naast de ruim 20% die aangeven op deze partij te stemmen)..

Eerst de reactie op stellingen rondom het onderwerp strategisch stemmen. Het overgrote deel van de kiezers vindt het belangrijk wie de grootste wordt, en een kwart overweeft om strategisch te stemmen.

Eens met de stelling in het kader van strategisch stemmen

	Allen	Voorgenomen stemgedrag 12 september 2012							
		PVV	VVD	CDA	ChrUnie	D66	PvdA	SP	GrLnks
Mij maakt het niet uit wie de grootste partij wordt	8%	10%	4%	12%	16%	12%	9%	2%	14%
De grootste partij hoort de premier te leveren	65%	67%	74%	71%	57%	59%	56%	68%	53%
Ik denk erover om zelf strategisch te gaan stemmen	26%	26%	34%	25%	16%	24%	29%	33%	14%
Ik zou willen dat je de premier rechtstreeks kan kiezen	57%	77%	43%	45%	33%	52%	55%	69%	47%

Cruciaal is natuurlijk enerzijds wie men hoopt dat de grootste partij wordt en anderzijds hoe erg men het vindt dat de andere partij toch de grootste wordt.

Wie hoopt u dat de grootste partij wordt op 12 september?

<i>verticaal gepercenteerd naar</i>	Allen	Voorgenomen stemgedrag 12 september 2012							
		PVV	VVD	CDA	ChrUnie	D66	PvdA	SP	GrLnks
VVD	39%	28%	100%	74%	51%	45%	4%	0%	16%
SP	38%	28%	0%	2%	24%	24%	64%	100%	47%
Geen voorkeur tussen deze twee	23%	44%	0%	24%	24%	31%	32%	0%	38%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Hoe erg zou u het vinden als de VVD/SP de grootste partij wordt?

<i>verticaal gepercenteerd naar</i>		Voorgenomen stemgedrag 12 september 2012							
		PVV	VVD	CDA	ChrUnie	D66	PvdA	SP	GrLnks
(Stemt niet VVD en:) zou het heel erg vinden als de VVD de grootste wordt.	50%	40%		26%	32%	23%	59%	70%	39%
(Stemt niet SP en:) zou het heel erg vinden als de SP de grootste wordt.	50%	59%	68%	58%	16%	41%	17%		19%

Ook hier zien we hoe de VVD en SP elkaar zich vrijwel in evenwicht houden. En ook is te zien dat de D66-kiezers meer in de richting van de VVD neigen dan in de richting van de SP. En dat de PVV-kiezers zich wat meer in het midden zitten t.a.v. hun sympathie voor VVD of SP.

Cruciaal is de vraag of dit gevoel over de strijd rondom de grootste partij ook leidt tot een mogelijk keuze voor VVD of SP in plaats van de eerste partij van voorkeur van dit moment. Dit is het antwoord van de kiezer:

Hoe groot acht u de kans dat u VVD/SP stemt als kort voor de verkiezingen blijkt dat de VVD en de SP heel dicht bij elkaar staan?

verticaal geperceenteerd naar	Allen	Voorgenomen stemgedrag 12 september 2012							
		PVV	VVD	CDA	ChrUnie	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Dan ga ik zeker VVD stemmen	5%	9%	nvt	18%	0%	6%	0%	0%	0%
Dan geef ik de VVD een grote kans op mijn stem	7%	7%	nvt	10%	11%	10%	1%	1%	0%
Dan ga ik zeker SP stemmen	4%	6%	0%	1%	0%	1%	13%	nvt	6%
Dan geef ik de SP een grote kans op mijn stem	5%	8%	0%	1%	0%	4%	10%	nvt	7%

Het is vanzelfsprekend nog niet enkele dagen voor 12 september en de situatie kan dan zeker anders liggen. Maar het is wel interessant om het effect van deze intentie van strategisch stemmen door te rekenen. Dat doen we met de formule dat iedereen die zegt dan zeker over te stappen mee wordt geteld en de helft van degenen die zeggen dat ze die partij dan een "grote kans" geven.

Eerst de tabel met het potentiële verliespercentage voor ieder van de partijen, behoudens VVD en SP, als er op deze manier strategisch wordt gestemd. CDA, PVV en PvdA verliezen dan het meeste (tot 25% van de voorgenomen stemmers).

Percentage naar VVD of SP via strategisch stemmen (alle "zeker" plus de helft van "grote kans").

		Voorgenomen stemgedrag 12 september 2012							
		PVV	VVD	CDA	ChrUnie	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Over naar VVD		13%		23%	6%	10%	1%	0%	0%
Over naar SP		10%	0%	2%	0%	3%	17%		10%
Totaal verlies door strategisch stemmen		23%	0%	25%	6%	13%	18%	0%	10%

Deze verschuivingen kunnen dan ook weer terugvertaald worden in de zetelaantallen. (Ook dit is slechts een rekenkundige exercitie om te zien wat de werking is, en zeker geen voorspelling!).

Peiling van politieke voorkeur Tweede Kamer

in zetels Tweede Kamer	TK2010	Uitslag 29-7-2012	na "strategisch" stemmen	Verschil	Versch. 2e Kamer
VVD	31	31	41	10	10
PvdA	30	17	14	-3	-16
PVV	24	19	15	-4	-9
CDA	21	14	11	-3	-10
SP	15	34	42	8	27
D66	10	15	13	-2	3
Groen Links	10	5	4	-1	-6
ChristenUnie	5	7	6	-1	1
SGP	2	3	2	-1	
Partij voor de Dieren	2	3	2	-1	
Overige partijen	0	2	0	-2	
Totaal	150	150	150		
VVD+CDA+D66+GrLinks+Chr.Unie	77	72	75	3	-2
Paars Plus	81	68	72	4	-9
SP+PvdA+GrLinks+D66	65	71	73	2	8
VVD+PvdA+CDA	82	62	66	4	-16
VVD+PVV+CDA	76	64	67	3	-9

Niet alleen blijkt ook hier uit dat het strategisch stemmen alleen de andere partijen kwaad doet, maar -althans op dit moment-, niet betekent dat VVD of SP daardoor een beslissende voorsprong neemt. Tegelijkertijd laat het zien dat de 5 mogelijke regeringscoalities in deze tabel ook nu geen 76 zetels halen, maar de grens komt wel dichterbij.

En dat zou misschien nog wel het belangrijkste effect van strategisch stemmen kunnen worden: dat één of meer van deze regeringscoalities toch op 76 zetels uitkomt. En dat is dan waarschijnlijk een combinatie met daarin de grootste partij.